

KURYER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 25 Listopada V. S. ROKU 1805.

ROSSYA

S. PETERSBURG VS. 14 listopada. Za najwyższym rozkazem, Tayny Konsyliarz Senator Murawiew donosi Konsyliarzowi Papiryskiemu, który prosił, ażeby ludzie przez niego wolnością obdarzeni, przyięci byli w poczet rolników skarbowych: Ministrowi wewnętrznych interes. zlecono to uczynić według przepisu prawa. GL. Dombrowskiemu, że na proźbę jego nie nastąpiło najwyższe zezwolenie.

J. J. M. od 25 do d. 29 październ. zabawiwszy w Weimarze z siostrą swoją W. X. Maryą, przedsięwziął ztamtąd podróż na Lipsk do Drezna.

AUSTRYA.

WIEDEN 13 listopada. Jak tylko do naszej stolicy urzędowa wiadomość przyszła, iż woysk Francuzkich straż przednia w S. Poelten stanęła, natychmiast, za wcześniej danem pozwoleniem od Franciszka 2, do obozu Francuzkiego pośpieszyła ztąd deputacya, z 3 wyższych stanów, Prezydenta stolicy naszej, i z osob Magistratewych złożona, oświadczając G. kommanderującemu: że Cesarz chcąc uwolnić Wiedeńczyków od przypadków, iakie zdarzać się zwykły w miastach rozległych, gdy odpor czynią nieprzyjacielowi, pełen ufności poleca ich szlachetnym względom Napoleona; o czém tuteysi obywatele przez nadwornego kommisarza wcześniej ostrzeżeni byli, dla oddalenia wszelkiej troskliwości i bojaźni. Które względy najwyższe stolicy z uszanowaniem i należną wdzięcznością przyięła.

Zatém tenże kommisarz przygotować kazał żywność i potrzeby wszelkie dla woysk Francuzkich, które do nas wkroczyć miały; przedsięwziął oraz przyzwolite środki do zachowania spokojności, praw, porządku. Do blisko następujących odmian gotując umysły obywatelskie, d. ieszcze 9 tenże kommisarz wydał obwieszczenie, wzywając wszystkich, ażeby ściśle pełnili rozkazy zwierzchności. Magistratowi zalecił, ażeby zbroyonych mieszczan korpusy zawsze gotowe były na pierwsze hasło, gdy ich posługi wyciągać będzie rozruch groźny powszechnej spokojności; zatém wszystkie zgromadzać się miały na 4 place w mieście, 8 na przedmieściach.

Ponieważ wielki jest niedostatek w stolicy monety miedzianej i zdawkowej, którą obywatele w okolicznościach ter. ukryli, pomieniony kommisarz za pozwoleniem Cesarza dać w cyrkulacyą kazał million złł. ryn. w pieniądzach papierowych od 12 do 24 graycarów, które dziś każdy przyjmować musi, w czasie spokojniejszym na lepsze zamieni. Te papiery nazwano cedułami Wiedeńskiego Magistratu.

D. 11 Graf Wurbna z rozkazu najwyższego wydał do narodu przestrożę nast. Cesarz zamknowszy w Presburgu obrady seymowe stanów Królestwa Węgierskiego, dla okoliczności nagle wydarzonych, nie mógł powrócić z tamtąd do Wiednia, iak pragnął, ale do Brunn udać się postanowił. Mogą teraz woyska Francuzkie wkroczyć do stolicy państwa. Doświadczenie nauczyło, że ten nieprzyjaciel zwykły zachowywać ścisłą karność, starając się ile podobno, nieszczęśliwym obywatelom ulżyć i osłodzić wojenne klęski. Co żeby tém pewniey uczynił; potrzeba koniecznie, ażeby lud Austriacki zachował się spokojnie, utrzymał porządek i cichość, postępował roztropnie. W czém każdego napominam; zapewne Franciszek 2 nie może przyjmować z ukontentowaniem wiadomości do niego przychodzących o niewczesnym zapale, który wystawia na niebezpieczeństwo nie tylko życie każdego, ale też oddaje na nieuchronną zgubę majątek i krew innych ziomków.

Z tego względu Monarcha nie chciał bronić własnej stolicy, gdyż pragnął ją uwolnić od wszelkiej klęski; rozkaza więc karać surowie i przykładnie w podanych wszelki postępki nieuważny i płochy, który bez nadziei najmniejszego zysku, sprowadzić może na lud cały klęskę niewyrachowaną.

Ażeby prawujące się strony nie cierpiały na zawieszeniu czynności sądowych, Cesarz rozkazał 6 tygod. rekurs przedłużyć do 3 mieś. Donieśliśmy, że G. Giulay z niewoli Francuzkiej w Ulm wypuszczony, przyniósł Franciszkowi 2 powtórna odezwę Napoleona, w której namawia do rychłego pokoju. Przyiósł i Cesarz z ukontentowaniem, i tegoż G. odesłał z odpowiedzią do głównej w Lintz kwatery. Jaki był skutek negocyacji, pokazuje manifest nast. z rozkazu najwyższego w Brunn ogłoszony, gdzie dwór od kilku d. przebywa; podpisał odezwę do ludu Austriackiego Graf Summerau.

Najpierwsze było życzenie Franciszka 2 zachować pokoy; ta chęć zasadą była rządu jego, tę w sercu swoim statecznie utrzymywał. Nie tylko nie pragnął rozszerzenia granic rozległej Monarchii, ale nawet odstąpił nagrody sprawiedliwie należnej domowi swemu, którą zaręczał traktat Lunewilski, Seym w Ratisbonie każdemu z pretendujących domierzał; to wszystko dwór Wiedeński czynił dla dobra Europy powszechnego, pragnąc iedynie, ażeby Napoleon do równego sposobu myślenia nakłoniony, według zasad łagodnej i mądrej polityki, powrócił kiedykolwiek do Lunewilskiego przymierza. Któryż przyjaciel dobra powszechnego Europy całej nie uzna w tym postępku Franciszka 2, umiarkowania i słuszności?

Tych nigdy nie odstępuiąc Monarcha, od początku woyny ter. zawsze był gotow skłonić się do pokoju, gdyby nawet odniósł najsławniejsze zwycięstwa; tak myśli i czyni pośród przeciwnych zdarzeń. Rozumiał przeto, że chwila dawno pożądana ugody, i przywrócenia narodom wyniszczonym straconego dobra, nie może być daleką; pamiętny zwłaszcza, że Napoleon w zdarzeniach wielu oświadczył podobne chęci, a z GG. Austriackimi, których los wojenny dał iemu w niewolę, nieraz mówił w tymże duchu. Uwierzywszy Franciszek 2 tym oświadczeniom, które zgadzały się z własną jego myślą i postanowieniem; od Wiedeńskiej stolicy odwracając groźne niebezpieczeństwo, od poddaństwa wiernego ucisk i klęskę; wysłał GL. Giulay do głównej kwatery Francuzów, ażeby jego i zprzymierzonych Mocarstw imieniem wyrozumiał: czyli Napoleon trwa statecznie w obietnicach swoich.

Jeżeli albowiem zawsze ten Monarcha miał serce do ugody skłonię, iak dawniey oświadczał, godziłoby się natychmiast zacząć negocyacje, i broni zawieszenie podpisać. Zawiedzione zostały powszechne nadzieie. Napoleon albowiem zezwalając na krótkie broni zawieszenie, nie zaś na pokoy powszechny, kładł zasady nast. Ażeby woyska zprzymierzone z krajów Austriackiej Monarchii do własnych powracały natychmiast; ażeby woyska Węgierskie wraz rozbroione i rozwiązane zostały; nakoniec, ażeby Tirol i Xięstwo Weneckie Francuzom wydane były. Europa niech sądzi, iak wielka i oczewista jest sprzeczność między oświadczeniami Napoleona dawnieyszemi, i pośledniemi. Franciszek 2 czyniąc odezwę o pokoy, dopełnił najsławniejszy i najmilszy obowiązek sercu swojemu. Odbierając dziś tak niespodziewaną odpowiedź, rozumie, iż ciężko znieważy siebie samego, honor Monarchii i domu Austriackiego, sławę i dobre imie poddanych narodów, interes Mocarstw z przymierzonych, naostatek zasłuży na przyganę u współczesnych i całej potomności; jeżeliby zezwalając na podobne wypisanym warunki przedugodne pokoju, zapomniawszy na obowiązek panującemu święty, nie za

chował w całości i następcom podał Monarchią, nie upadając na umyśle wśród przemijającego nieszczęścia. Nie chce przeto zezwolić na propozycje, któreby zadały cios bolesny Austriackiemu Państwu; odrzuca takie, które mogą zerwać jego związki z Mocarstwami przyjaznymi.

Franciszek z szukał szczerze, i dziś pragnie pokoiu; jednak przy najusilniejszej chęci, nie myśli sam siebie stawiać w bezbronny stan, wyzuzować się ze wszelkich sposobów obrony, i oddawać się na łaskę i dyskrecyę nieprzyjaciela potężnego. Co gdy tak jest, a tenże nieprzyjaciel twarde warunki położył, Franciszek z musi, cokolwiek iemu zostało jeszcze siły i nadziei w małątku, sercu, wierności, licznego poddaństwa, łączyć wszystko z nieosłabioną jeszcze siłą zprzymierzeńców swoich, Imperatora Imci Rosyjskiego i Króla Pruskiego; i w tym związku świętym trwać nieporuszenie, dopóki Napoleon nie przyjmie warunków pokoju słusznych, z umiarkowaniem, które jest nayıpiękniejszym wieńcem Monarchy W., nie wyciągając, abysmy ofiarę czynili z narodowej sławy, i udzielnosci państwa potężnego.

Od armii nad Dunajem wojującej niema żadney wiadomości od d. 5. Arcy X. Karol donosi, że gdy na końcu m. paździer. Cesarskie woyska mężny odpor dały kilkakroć szturmującemu Massenie, ten do Verony ustępować zaczął, Austriakom zostawiając boiowisko. Wódz nasz korzystał z pomyslney chwili, przywodząc do skutku przedsięwzięcie bardzo ważne. Obrót rzeczy w Niemczech wymagał koniecznie, ażeby Arcy X. z armią swoją zbliżył się do dziedzicznych krajów; tego odwrótu dłużej przewlekać niepodobna było; blisko stojący nieprzyjaciel mógł zatrudnić. Ten gdy się nieco oddalił po wiadomey bitwie, Arcy X. w nocy 1 listopada, mając już wszelką gotowość, ustąpił bez najmniejszey przeszkody do Montecchio. Postrzegł to nazajutrz Massena, i pilnie ścigał atakując sam straż tylną; odwrótu jednak nie wstrzymał. Takim sposobem Austriackie woyska cofnęły się za rzekę Piave, gdzie obiorą stanowisko, iakiego potrzeba ze względu na obrót armii nieprzyjacielskich, które są w Niemczech.

BRUNN 16 listopada. Cesarz z familią od kilku d. znajduje się w murach naszych. G. Mack wkrótce wyrok usłyszy; już jest wyznaczony dla niego sąd woyskowy. Gdy o ten prosił, odpowiedział Franciszek z, że sądzony być ma surowie i sprawiedliwie. Powiadają, że w Ulm na ostatniey radzie GG. Arcy X. Ferdynand ukazywał podobieństwo i łatwość wybicia się z posrod nieprzyjaciół, gdyby tylko armia Austriacka całą siłą ustępować odważnie chciała. Okaze się wkrótce, czemu radę zbawienną odrzucono. W tych d. Wiedeń, za najwyższym rozkazem, przez kapitulacyą poddać się musiał.

D. 9 pod S. Poelten przyszło do krwawey sprawy między zprzymierzeńcami a woyskiem Francuzkiem, w której ostatnie porażone, 6 t. ludu straciło; wkrótce potem zwycięzcy przeprawili się na brzeg lewy Dunaju, gdzie posiłek znaczny odbiorą. Część familii Cesarskiej w Ołomuńcu mieszkać będzie. Sejm Węgierski zamknął Franciszek z. Zważając groźniejsze okolicznosci postanowiono, ażeby każda gromada z iednych, 6 pieszych żołnierzy dała. Szlachcic powinien stawać osobiście do obrony kraju, albo dać zbroynego zastępcę. Woysko regularne tego narodu może wynieść 100 t. Insurrekcyą 150 t. ludu.

PRAGA 17 listopada. Królestwo Czeskie dotąd spokojne, czyniło przygotowania do uzbroienia ludu swojego na obronę Monarchii Austrackiey. Lecz d. 8 G. Baraguey d' Hilliers z wyższego Palatinatu przez Waldmunchen wtargnął do granic naszych, prowadząc nie więcej nad 10 t. żołnierza, w której liczbie jest 6 t. dragonii przedtym pieszey. Nieprzyjaciel postąpił rychło do Teinitz. Z przeciwney strony Arcy X. Ferdynand ma główną kwaterę w Budweis, gdzie znajdują się wielkie magazyny. Woysk Austriackich liczba niewiadoma; te które były posłane do Palatinatu dla wybrania kontrubucyi, niedawno do Czech powróciły, widząc idących ku granicom nieprzyjaciół.

BRYTANNIA W.

LONDYN 15 list: Jeszcześmy nie zakończyli uroczystego obchodu, do którego nam pobudką było zwycięztwo Nelsona, gdy Admiralicya, strzelaniem z armat w Londyńskiej wieży nowe ogłosiła. Pisali z Cadix Hiszpani, że Adm.

Dumanoir z nieszczęśliwey bitwy uprowadził 4 okręta lin. przeszedł ciasninę Gibraltarską, i pośpieszał do Carthageny. Stało się inaczej; wódz Francuzki uszedł wprawdzie z 4 okrętami; jednak nie płynął do morza srodz. lecz na Ocean, zamyslaiąc podobno zawinąć do Rochefort. Między tym portem i Vigo krążyła dawno Angielska eskadra, pilnie szukając znanomego Kap. Lallemant, który wielką nam zabrawszy zdobycz, uszedł nakoniec do Ferrolu. Kommenderuiący Strachan postrzegłszy płynących Francuzów ku północy, rozumiał, iż widzi przed sobą eskadrę Rochefortską; przystąpił do bitwy niemieszkając, i po kilku godzinném strzelaniu zabrał wszystkie okręta.

Z Angielskiej strony walczyły okręta: Cesar od 80 ar. Heros, Couragious, Namur od 74, fregaty. Revolutionnaire, Phoenix, Eolus od 44, S. Margaretha od 34. Francuzi mieli: Formidable od 80 ar. Du Guay Trouin, Montblanc, Scipion od 74. Wszystkie te okręta w poprzedzającej bitwie zepsute, z trudnością zeglowały, niektóre bez masztów. Bronił się jednak uporczywie nieprzyjaciel; zdobyte statki pontonom podobne Strachan odesłał do Portsmouth, przydając dla straży 3 okręta lin. i wszystkie fregaty; sam z okrętem Cesar przyłączył się do floty Cornwallisa pod Brestem. Dumanoir ciężko raniony; Kapitan okrętu Du Guay Trouin zabity; ogółem Francuzów zabitych i ranionych na całej eskadrze 600, z naszej strony poległo 24, ranionych 111.

Od Adm. Collingwood czekamy troskliwie raportu powtórnego; pogłosek niepewnych zbierać nie chcemy, które kłeskę jego zmniejszać lub powiększać nad miarę zwykły. Słychać, iż burza kilka d. trwała z większym natężeniem. Ta nie dozwalając Anglikom pomyslić o zachowaniu więzety zdobyczy, zapewne zprzymierzeńcom przeszkodziła starać się o iey odzyskanie. Duckworth odebrał rozkaz niezwłocznie do Cadix pośpieszać z 7 okrętami, które miał gotowe do żeglugi; większe posiłki będą przesłane, gdy każe potrzeba; dziś nieprzyjaciel słabą ma potęgę na morzu Srodz. z całej fotty wielkiej nie zostało mu nad 10 okrętów lin. te które z Trafalgar uszły, zapewne są niezdatne do użycia. Na Carthageńską i Tulońską eskadrę oko pilne mieć będzie Collingwood.

Rząd podając do nayıpóźniejszey potomności pamięć zwycięztwa chwalebnego narodowi, kazał bić wielki medal; na iedney stronie wyobrażony jest Nelson, na drugiej wieniec laurowy z napisem: *Palmarum qui meruit ferat*. Ten medal nosić będą wszyscy Officyerowie, którzy się znajdowali w pamiętney bitwie. Collingwood otrzymał dostojność Para Brytańni W. pod imieniem Barona Collingwood. Kanonik brat zmarłego Nelsona, nie tylko został następcą tytułów, ale też z ręki Królewskiej odebrał przywilej na dostojność Hrabiego Nelsona Trafalgar. Jeśliby zaś umarł bezpotomny, wszystkie przejdą na siostry Admirala i ich potomstwo. Parlament, który przed m. Stycznem zwolany być nie ma, za przelożeniem od Monarchy uczynioném, wyznaczyc z t. FS. pensyi wieczney każdemu, ktokolwiek imie Nelsona nosić będzie. Nieodżałowany Admirala miał z dóbr ziemskich dochodu rocznego 3500 FS. lecz, iakieśmy donieśli, umarł ubogi, ponieważ ten cały dochód wcześniej zwykł rozdawać ludowi morskiemu.

Nie dość na tém. XX. Gallii i Clarence oświadczyli chęć wystawienia bohaterowi kosztownego monumentu, i na ten koniec dali po 500. gineów. Ciało iego przyniosła do Plymouth fregata, na której znajduje się Adm. Villeneuve. Król rozkazał te zwłoki złożyć w kościele S. Pawła nayıuroczystszym obrządkiem; cały Parlament obecny będzie w żałobie, teatrum zamknąć kazano, bić w dzwony, słowem czynić, cokolwiek nayılepiey okazać może smutek i żal powszechny narodu, który miał nieszczęście stracić nayıślawniejszego z rycerzów swoich.

Z Jndyi wschod. odebraliśmy nie nayıpomyślniejszą wiadomość. Nie tylko woyna z Marattami dokonczona nie jest, iakieśmy się mogli spodziewać; owszem Holcar zgromadził potęgę wielką. Jndyjscy XX. i liczne narody wspierają upadłego. Słychać wprawdzie, iż Scindiah i Rajah w Berar wnieść nie chcą do spisku przeciw Anglikom powszechnego; lecz wielu innych nie dotrwało w przymierzu z Kompanią zawartém. To pewna, że woyska nasze i wszyscy urzędnicy troskliwie czekają przybycia Margrabi Cornwallis, którego żegluga

przewlekła się nad obyczaj pospolity.

Król zawczora wielu GG. i Officyerom armii lądowej dał stopień wyższy. Na flocie Admiralami zostali: S. Smith, Strachan, Bouillon Emigrant Francuzki, Pierwszy z flotą 120 żagłów mniejszych i większych liczącą, z Dunes wyszedł, do Boulogne zmierzając; chce albowiem korzystać z potrwożenia dzisiejszego Francuzów, przegraną pod Cadix zmieszanych, i flotyllę zniszczyć. Gdy niedawno przed zgromadzonemi Officyerami czytał doniesienie o zeyściu Nelsona, od łez wstrzymać się nie mógł.

Sąd o który dla siebie wołał tak długo Adm. Calder, odprawi się w Portsmouth na okręcie Prince Wales. G. Dumouriez za kilka d. wyjeżdża do Europy lądowej, gdzie, iak słychać, w armiach użyty, otrzyma znaczną kommandę.

D. 9 nowo obrany Lord Maire stolicy naszej, Shaw odprawił wiazd obyczajem przyjętym. Pospólstwo postrzegłszy Pitta, konie wyprzęgło, i pojazd jego z tryumfem na ratusz ciągnęło. Wszyscy dziś powszechnie mężowi temu przyznają zbawienie narodu naszego. Innem dziś okiem patrzy na Ministra Oppozycya. Niedawno narzekała, słysząc o powodzeniach Francuzkich na lądzie; teraz wielbi widząc tryumf Anglików na morzu.

W Deal zabierać kazano na statki resztę legionu Niemieckiego, i wiele półków Angielskich, które do Hannoveru posłane być mają na wsparcie dywizyi 1; Minister Munster tamże pospieszy, dla przywrócenia dawnego porządku w Elektoracie. Margrabia Wellesley dawny Wielkorządca, Jndyą opuścił na końcu lipca powracając do oycyzny. Gorączka żółta ieszcze panuje w New York i Philadelfii; iednak nie powiększa się liczba chorych. Papiery nasze niedawno podniesione, powróciły do stopnia przeszłego.

Gdy zwłoki Nelsona fregata Euryalus do Plymouth wprowadziła, cały garnizon pod bronią stanął, wszystkie okręta ognia dawały, grała na lądzie artyllerya, bito w dzwony; Officyerowie wszyscy florę żałobną wzięli. Podobnym obrządkiem ciało ma być przyjmowane w Greenwich i naszej stolicy.

Potwierdziła się wiadomość, iż Lallemant z całą zdobyczą, po długim krążeniu zawinął do Ferrolu. Przed tym portem Cornwallis ma postawić liczniejszą eskadrę, ażeby wyniszczyć nieprzyjaciółom przeszkodziła; sam cierpliwie pod Brestem stoi, uważając obróty Adm. Gantheaume, który zachowuje się spokojnie po odejściu woysk lądowych ku brzegom Renu na wyprawę Niemiecką.

FRANCYA.

PARYZ 13 listopada. Massena przysłał raport iuż 5, pisany d. 5. Po krótkim nader spoczynku w Montebello, armia Francuzka idzie z tego miejsca w pogoń za ustępującym nieprzyjacielem. Stawamy pod Vicenza. Bramy tego miasta były zamurowane. Wezwaliśmy natychmiast Austryaków, ażeby ustąpili; oświadczyła załoga wszelką gotowość do obrony. Widział Massena, co nastąpić może w mieście przez szturm dobytym; ludzkość kazala przestrzedz o niebezpieczeństwie; lecz gdy na to przeciwnicy względu nie mieli; trzeba było mocą otwierać drogę. Zatoczone działa i haubice dając do bram ognia, i wylamując one, znaczną szkodę uczyniły w mieście. Weszliśmy nakoniec. Austryacy tak śpiesznie ustępowali, że w Vicenza zostawili więcej t. ranionych żołnierzy, i wszystkie magazyny. W dalszej pogoni d. tego zabraliśmy ieszcze 400 ieńców.

Nieprzyjaciel ustępował do Bassano i Treviso. Francuzi zbliżka idąc, nieustannie napadali straż tylną, która nakoniec wszystkie mosty podpaliła. To iednak nie długo nas wstrzymało; naprawiliśmy prędko niektóre. Nieprzyjaciel we wsi S. Pietro zasadził nieco ludu; wieś oszancowaną była; przystępujemy do szturm, S. Pietro wzięte, 600 Austryaków poymano, zdobyliśmy armatę. Z tego miejsca pospieszamy nad rzekę Brenta. Już straż przednia zbliżala się do brzegów, gdy nieprzyjaciel mosty rozrzucił. Postępujemy przecie, Gra z przeciwny strony Cesarzka artyllerya, odpowiada Francuzka; przedłużyło się strzelanie do nocy; którą Francuzi w boiowym szyku pod niebem przepędzili.

Nazajutrz, rano o 4 godz. mosty iuż były naprawione; niemieszkając kilka regimentów konnych przeszło na brzeg lewy Brenty, każdy zaś iedziec niosł za sobą

pieszego żołnierza z kompanii Voltigeurs zwanych. Za kawaleryą nastąpiła piechota; staiemy w Citadella, ztąd droga do Castelfranco; strzelce przodem wysłani osadzią Sallatrunda i Albaredo. W tém miejscu Massena kazal armii całej spocząć kilka god. W ciągnieniu od Montebello poymaliliśmy 1800 nieprzyjaciół. Gdy w tey stronie skrzydło lewe i centrum ściga odwróconych Austryaków, prawe do Padwy ruszyło; cała zaś armia zbliża się do brzegu Piave.

Od armii w Niemczech wojującej rzadkie i późne raporta przychodzą; im bardziey oddala się Napoleon postępując ku Austryackim granicom, tém mniej wiemy o czynnościach jego. Officyerowie z armii przybyli powiadaią, iż Marsz. Lannes widząc panującego pod Ulm, znoszącego sotę, zimno, wszelkie niewygody, na które żołnierz prosty był wystawiony, imieniem całego woyska i narodu prosił i zaklinał, ażeby się nie narażał na przypadki; co iednak nie wiele sprawiło skutku, gdyż Napoleon zbliżył się do szanów, i przez czas długi widział blisko siebie padające nieprzyjaciół kule. W podobnym zdarzeniu będąc Jan 5 pod Zórawnem, gdy radzono, aby kazal dla siebie wykopać schronienie od kul padających zewsząd do obozu obleżonego: Wzgardzilibyście mną, wszyscy, odpowiedział, gdybym waszey rady usłuchał.

Dotychczas rząd nic nie ogłosił względem bitwy morskiej pod Cadix; czekamy troskliwie z tego portu nowych wiadomości. Pisma tutejsze usiłują zmniejszyć klęskę zprzymierzeńców, chwałę zwycięzców, wymówić zwyciężonych: lepiej byłoby powtórzyć słowa Rzymianina do ciekawego ludu po bitwie nad Tranzymenem; wielką, rzekł, bitwą iesteśmy zwalczeni. Niepewne są powieści o statkach nam przywróconych podczas burzy, o zatopionych okrętach Angielskich, o waleczności Kapitana Cosmao, który miał odzyskać 3 utraczone. Na to zgadzają się wszyscy, że gdyby Adm. Rosilly był pospieszył, pod przewodnictwem doświadczonego męża zprzymierzone Mocarstwa nie odniosłyby podobno tak wielkiej klęski.

RP. BATAWSKA.

AMSTERDAM 16 listopada. Kraj Batawski powstać wojenną przybiera. Nie mówimy o przygotowaniach obronnych narodu naszego; słabe są aż nazbyt dla własnego nawet bezpieczeństwa przeciwko wtargnieniu, którym zagrożeni iesteśmy lądem i morzem. Francuzi 60 t. zbroynych prowadzą; półki i dywizye iedne po drugich przybywają przez Anvers, innych spodziewamy się od wyższego Renu. Słyhać, że Minister wojenny Berthier, według obietnicy uczynioney G. Barhou po wiadomey w Ulm kapitulacyi, postanowił brata swojego z armią wysłać do Hannoveru na odsiecz twierdzy Hameln, która wkrótce obleżoną być może. W takim przypadku trzeba byłoby ciągnąć przez kraj Fryderyka 3; co nową przyda trudność do dawnych ieszcze nie ułatwionych, iakie wyniknęły z przeyscia woysk Francuzkich przez dzierzawy Frankońskie. Regimenta stawiają w Bergopzoom, Breda, Boisleduc, Grave, Nimwegen, Clivii, Geldryi, Venloo; sztab w Anvers, gdzie ma być załoga z 8 t. Cesar Berthier ogląda teraz twierdze i miasta w górze wyliczone. Pod nim służy G. Chamberl hac i wielu innych. W Grave wały wszystkie działami osadzono. Tysiące nowozaciężnych młodzieńców przychodzą ze Francyi do Utrechtu, gdzie odbierają broń i mundury. Rząd nasz kazal budować iak nayrychley 4 okręta lin. 2 fregaty, 2 korwety; zastępując stratę pod Cadix poniesioną. Grasvelt poseł w Lisbonie, został wyznaczony G. Gubernatorem wszystkich osad Batawskich w Indyi wschod.

HAGA 16 listopada. Napoleon rozkazal do Batawów przeprowadzić 60 t. żołnierza; naywyższym kommandant m tey armii być ma G. Cesar Berthier brat Ministra wojennego. Mars. Brune daie część swoich dywizyi; resztę dopełni młodź nowozaciężna. Rozciągnie całą potęgę wódz nowy od rzeki Escaut do Renu, od Anvers do Clivii. Twierdze Batawskie: Breda, Boisleduc, Grave, Nimege, naprawić, opatrzeć we wszystko, mocnemi garnizonami osadzić zalecono; ażeby do odpierania nieprzyjaciół, gdy przyidą, gotowe były. Tym końcem przysłano do nas wielu Inzenierów Francuzkich i Officyerów artylleryi. Na czele tey armii Berthier czekać nie będzie woysk zprzymierzonych w granicach Batawskich; ale ich ma spotykać w obcym kraju. Mimo te pozory, ieszcze nadzieię mamy przywrócenia prędkiego pokoju.

Posłowie Pruski i Szwedzki do nas powrócili. Słychać, iż Napoleon wysłał Ministra wojennego Berthier do dworu Berlińskiego, dając onemu zlecenie najważniejsze.

H A G A 17 listopada. Kraj nasz napelnia się wojskiem Francuzkiem. Garnizony twierdz wszystkich znacznie powiększono; fortyfikacye naprawiają pilnie Inżynierowie; Wyiwszy dywizye z Boulogne i Dunquerque przysłane, które składają się z starych żołnierzy, sami tylko przychodzą nowozacieczni młodzieńce. Zdaniem jednych, Cesarz Berthier mieć będzie najwyższą komendę, i wkrótce armią wyprowadzi do Hannoveru na spotkanie zprzymierzeńców. Drudzy zaś rozumieją, że tak wielka i ważna wyprawa ręce doświadczeńszej będzie oddana, i Brune stanie na czele Batawów i Francuzów. Cokolwiek nastąpi, Rampon, Lefevre, Kellermann, Aboville, od 2 mieś. zatrudnieni formowaniem gwardyi narodowej w Lille, Moguncyi, Strasburgu Besançon, wkrótce do nas przysłać mają część znaczną grenadyerów i strzelców.

Schimmelpenninck listem okolnym rozkazał Magistratom Amsterdamu i wszystkich miast RP. formować iak najszybciej gwardyę narodową podług dawniejszych ustaw; ta w początkach, gdy oddali się z kraju żołnierzy regularny, służyć będzie do utrzymania porządku i spokojności w oyczyźnie; później wyćwiczoną użytą być może na wojnę.

W Ł O C H Y

MEDIOLAN 4 listopada. W początkach kampanii ter. podiażdy Austriackie rzekę Adige przeszedłszy pod Rovigo, Pontechio, Crespino, i wielu innych miejscach, zabrały nieco bydła, żywności, i koni. Wice Król Eugeniusz pokrzywdzonym obywatelom nadgródę zaręczył. Lecz ponieważ w tém zdarzeniu z nich niektórzy, nawet urzędnicy kraiovi, okazali radość z oglądania wojsk nieprzyjacielskich; takich sądzić i karać przykładnie kazano, iako winnych zdradzoney oyczyzny. Melzi dawniej Wice Prezydent RP. dziś Kanclerz Włoski, pojechał do Montpellier dla polepszenia zdrowia. W Turynie G. Menou kazał obchodzić uroczyste pamiątkę zwycięstw Napoleona w Niemczech.

P R U S S Y.

BERLIN 20 listopada. Ambassador Lord Harrowby miał wstępny audyencyę u Króla. Sławny wędrownik Humboldt z dalekiej podróży tu powrócił. Z Wrocławia odbieramy wiadomość, że d. 17 wieczorem Imperator Jmć Rosyjski iechał przez to miasto, pośpieszając do Ołomuńca, gdzie znajdować się ma Franciszek 2. G. Kutuzow d. 10 na czele wojsk zprzymierzonych przeszedł na lewy brzeg Dunaju, ażeby się zbliżyć do wielkich posiłków, które marszem śpiesznym do niego zmierzają. Wprzód jednak miał krwawą rozprawę pod S. Poelten, w której Francuzi 6 t. żołnierzy utracili. Słychać, iż Arcy X. Jan z liczną dywizyą armii Włoskiej stanowiący w Carinthii, przymusił Marsz. Bernadotte ustępować do Saltzburga.

Jest wiadomość, że pod Krems była druga bitwa bardzo zacięta, z korzyścią zprzymierzeńców. Napoleon zbliżając się ku Wiedniowi, ciągnął z mniejszym pośpiechem, ażeby kolumnom w tyle zostawionym dać czas złączyć się z armią. Innych zdaniem, wstrzymały Francuzów propozycye do ugody podane. D. 9 straż ich przednia pokazać się miała pod murami tej stolicy; nazajutrz 16 t. stanęło w Neustadt; d. 11, 13 t. w Prater, 15 t. w Neustadlersee; d. 12 armia wkroczyć miała do murów. Ugody prędkiej spodziewać się trudno, gdyż Napoleon za krótkie bronie zawieszenie, na które chciał pozwolić, domaga się wydania wojsku swojemu całego Tyrolu i Wenecyi, gdzie ieszcze Austriacy długi odpor czynić mogą; nadto Węgierskich Insurgentów pragnął mieć rozbroionych. Dziś wiadomość przyszła, że z armie Rosyjskie GG. Kutuzow i Buxhewden złączyły się na lewym brzegu Dunaju.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

MUNICH 12 listopada. Od armii Francuzkiej go-

niec przybyły do Elektora, potwierdził dawniejszą wiadomość o bitwie pod Anstetten stoczony, w której 1800 ięńców zabrano. Oddalając się z boiowiska nieprzyjaciel, wszystkie mosty za sobą pozrzucał, które gdy naprawiono, Murat z przednią strażą do Melck wkroczył; w Freustadt i Matthausen wielkie magazyny znalezione. Kazał Napoleon G. Baraguey d' Hilliers do Czech wtargnąć. Marsz. Mortier z dywizyą manewruie na lewym brzegu Dunaju. Marmont poszedł do Leoben; pod Weyer spotkawszy regiment Giulay, 400 ludzi z niego zagarnął. Do głównej kwatery Napoleona przybył G. Giulay z ugodliwemi warunkami; ale nic nie sprawiwszy, powrócił, a tymczasem straż przednia armii Francuzkiej ruszyła ku Wiedniowi; główną iey kwaterę założono w S. Poelten, dokąd przybyli deputowani od stolicy. Marsz. Bernadotte w Clagenfurth miał już stanąć; ponieważ nadto jest słabą dywizyą iego, Marmont liczniejszą w posiłku prowadzi.

AUSZPURG 14 listopada. O wkroczeniu i dalszych postępach Marsz. Ney i wojsk Bawarskich w Tyrolu odbieramy wiadomość nast. Bronili się Austriacy walecznie pod Kuffstein, i wielką klęskę Bawarczykom zadali. Po kilku d. szturmie cytadella ściśle opasana poddała się przez kapitulacyę G. Mezzanelli. Wrede i Deroy niewiadomo, złączą się z Marsz. Ney, czyliteż pędą wspierać Marsz. Bernadotte, usiłującego tył wziąć Austriakom ustępującym ze Włoch. W Wenecyi d. 31 pazdzier. wszelka gotowość była na przyjęcie 25 t. Rosyjanów spodziewanych z Corfou. Do miasta naszego sprowadzili Francuzi, i złożyli w zbroiowni oręż odjęty nieprzyjaciolom podczas kampanii ter. te nawet 20 t. karabinów, które Napoleon ofiarował Elektorowi do uzbroienia gwardyi narodowej Bawarskiej.

Szturmowanie wąwozu Scharnitz drogo Francuzom kosztowało. Tu naybardziej strzelce Tyrolscy przedziwną zręczność okazywali w porażaniu wstępujących na góry nieprzyjaciol. Same nawet niewiasty odważnie walczyły. Gdy nakoniec liczba i regularny żołnierz przełamał wszystko, pozostali Tyrolczykowie drogami sobie tylko znanymi uszli do Seefeld, gdzie ich Ney do poddania się przymusił, i dział 12 zdobył. W Scharnitz Francuzi poymali 1800 zbroynych. Tu i po innych miejscach spalili wiele domów, z których odważni i wierni oyczyźnie obywatele do nieprzyjaciol ognia dawali. W bitwie opisaney straciło życie 6 zakonników S. F. którzy ziomków słowem i przykładem zagrzewali do przelania krwi w obronie pospolitey. Dokąd z Inspruck udał się zwycięzca, niewiadomo.

Dziś słychać, że dywizya jazdy Francuzkiej, która przeszkodzić usiłowała połączeniu wojsk zprzymierzonych na lewym brzegu Dunaju, została porażoną. W drugiej stronie kolumna przez Massenę wysłana, do Tyrolu połudn. wkroczyła na Roveredo i Trident. Miasto Auszpurg jest dziś ubezpieczone przeciwko nagłej napaści; w załodze mamy 1200 żołnierzy Badeńskich; inni, iako też Wurtemberczykowie pośpieszają za obozem Napoleona. Ucisk i nędza u nas i powielu okolicach nieskończenie wielka; majątne familie nawet przyszły do ubóstwa. W Bawaryi i Szwabii zaraza morowa wiele t. koni zabiła. Elektor Trewiski ięńców i chorych, chlebem, winem, wodką opatrywać kazał.

Kunszta i handel ustał zupełnie. Wszystkich prawie rzemieślników przez rekwizycyę zaieli Francuzi, chcąc wojska swoje opatrzyć rychley we wszelkie potrzeby. Panujący X. Ysenburg niedawno powrócił z głównej kwatery Napoleona; gdzie 1 listopada Kapitulacyą podpisał, przyjmując obowiązek na siebie zaciągnąć do służby Francuzkiej legion Niemiecki, z 2 t. żołnierzy złożony, pod warunkami, iakie niegdy w równem zdarzeniu wkładali Królowie Francuzcy na XX. Rzeskich. Ysenburg składając dostojność Pruskiego G. zostaje dywizyjnym u Francuzów. Tej podobną kapitulacyą ma podpisać X. Loewenstein. Powiadają Officyerowie Francuzcy, że ich armia w Niemczech z 7 dywizyi złożona, łącząc nawet przyprowadzoną z Brestu od Marsz. Augereau, nie przenosi głów 200 t.

DONIESIENIA

DO

KURYERA LITEWSKIEGO
Dnia 25 Listopada

Na Sessyi dnia 20 gbris postanowiono ogłosić przez Gazety przeniesienie się Casino do domu Sowietnikowey Lisaniowiczowey ażeby współczłonkowie Towarzystwa mieszkający na Prowincyi o tym przeniesieniu uwiadomieni byli. I że W. Reyser Dyrektor Podskarbin na rok terazniejszy obrany, do przyjmowania składki za wstęp do Towarzystwa

*Podpisał Brzostowski
Dyrektor*

Podaje się do wiadomości iż ktoby miał bilet na Prenumeratę drugiego Tomu dzieł Juliana Niemcewicza z podpisem Józefa Kossakowskiego, ma się udać po odebranie Tomu tego do JP. Józefa Zawadzkiego Typografa Drukarni Akademickiey w Wilnie u którego Tomy są, już aktualnie złożone. —

JP. Philibert ma honor uwiadomić Przs: Publicznosc, iż w poniedzialek d. 27 listopada r. 1805 na małym Teatrze w Pałacu

JW. Oskierki pokaże CIENIE CHIŃSKIE,
czyli rozmaitości zabawne. Afisz dzienny
wyszczególni porządek Spektaku.

*Jakóba Szymkiewicza Medyc. D. Nauka
Chirurgii teoretyczney i praktyczney 2
Tomy in 8vo Majori, składające się z 73
wielkich arkuszy.*

Prenumerata na to dzieło którego Ex
Tom pierwszy na końcu Marca wywdzie z
pod prassy *kosztuie Exemplarz na pięk-
nym papierze angielskim* zfl: 30

Na papierze zwyczajnym zfl: 24

Prenumerować można w Wilnie u *ti-
żey podpisanego w Księgarni Uniwersy-
tetu, w Księgarni F. Biecha i Komp. w Min-
sku, u JP. Muszyńskiego w Witebsku u
JX. Połońskiego, w Grodnie u JX. Zdanó-
wicza Prefekta Szkół, w Brześciu u JX.
Raczyńskiego Prefekta Szkół, w Krzemien-
cu u JP. Strzeleckiego dozorczy Biblioteki
i u innych znaczniejszych Księgarzy Li-
tewskich.*

Obszerniejszey wiadomości o dziele
Prospekt znajdujący się u wyżej wymie-
nionych udzieli.

Józef Zawadzki

Uniwersytetu Typograf

Wyszły z pod prassy u Typografa
Uniwer. Imper. Wileń. Józ. Zawadzkiego Ody
Łacińskie Pawła Tarenghi literatury Pro-
fessora, dzieło którego zalety i użyteczność
dla przykładających się do literatury Ła-
cińskiej, znaiome są oświeconey publicz-
ności. Po ustaley prenumeracie, dostać
onego można w pałacu Prozorowskim u JP.
Lewkowicza.